

hudobný život

ROČNÍK XLVIII

10

2016

2,16 €

hudobné **entrum**
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Spravodajstvo: organové festivaly / **Výročie:** Morton Feldman / **Preklad:** Šum času / **Seriál:** Fonografický ústav ČAVU / **Zahranície:** O krok späť v Bayreuthe / **World music:** Slovensko a world music

Martin Majkút

Americké osudy slovenského dirigenta

Emil Gilels – titan klavíra

Bratislavská lýra (1966–1998)

Vážení čitatelia,

v nedeľu 4. septembra bola v Ždiari odhalená pamätná tabuľa čestného občana tejto podtatranskej obce – skladateľa Alexandra Moyzesa. V tamojšej drevnici z roku 1936 nachádzal národný umelec vo svojom ťažkom období potrebný azyl a na prelome 70. a 80. rokov tu vytvoril svoje posledné symfónie. Medzi prítomnými, ktorí sa v deň 110. výročia narodenia majstra zišli, bol aj jeden z jeho prvých žiakov, Milan Novák. Viac o tejto udalosti prinesieme v nasledujúcom vydaní *Hudobného života*.

Pozornosť a obdiv si bezpochyby zasluhuje nová nahrávka vokálno-symfonických diel Jána Levoslava Bellu a to nielen z dôvodu, že albumy s hudbou najvýznamnejšieho predstaviteľa hudobného romantizmu na Slovensku sa neobjavujú často (z posledného desaťročia je dostupná len koncertná nahrávka duchovných diel so súborom Solamente natural a kompletnej tvorby pre klavír s Petrom Pažickým). Pozoruhodnou je tiež skutočnosť, že CDA *Tribute to Ján Levoslav Bella* sa objavilo pod hlavičkou flámskeho vydavateľstva Phaedra a zároveňcom ponúka nový pohľad na slávnostnú *Omsu Es dur*, dvojicu árií pre hlas (soprán a bas) s orchestrom, kantátu *Lobet den Herrn, alle Heiden* alebo *Koncertnú skladbu v uhorskom štýle*.

Hoci diela slovenských skladateľov expandujú za hranice zriedkavejšie, naši koncertní umelci sa na zahraničných pódioch objavujú pomerne často. Naposledy nás potešila správa, že violončelista Eugen Prochác a akordeonista Rajmund Kákoni uvedú svetovú premiéru *Dvojkonzertu pre violončelo, akordeón a orchester* mladého portugalského skladateľa (a violončelistu) Tiaga de Sousa Derriču. Pokiaľ by ste mali 6. novembra cestu okolo malého mesta Valpacos na severe Portugalska, môžete si našich sólistov (ako duo vystupujú už od roku 2002) vypočuť spolu s Orquestra do Norte a ich šéfdirigentom Josém Ferreírom Lobom.

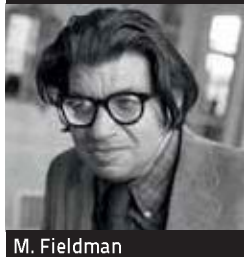
Pokojný jesenné čítanie praje
Peter MOTYČKA

M. Majkút

J. Barnes

M. Fieldman

Spravodajstvo, koncerty, festivaly

- 2 Reagujete, Úspešný večer Mucha Quartet, Katedrálny organový festival Bratislava, Bratislavský organový festival, Nedeľné matiné v Mirbachovom paláci, Európska hudobná akadémia Bratislava – Schengen, Slovenské historické organy 2016

Rozhovor

- 6 Martin Majkút: „Byť dobrým človekom je dôležitejšie než úspech.“
A. Šuba

Stará hudba

- 10 Edičný rad starej hudby Musicalia Istropolitana V. Král

Hudba & IT

- 11 LilyPond V. Král

Výročie

- 12 Morton Feldman (1926–1987) D. Matej

Preklad

- 14 Julian Barnes: Šum času

Seriál

- 16 Nahrávanie folklóru na území Slovenska XVI: Fonografický ústav ČAVU – ďalší osud gramofónových platní M. Minárik

História

- 20 Emil Gilels (1916–1985) – titan klavíra P. Katina

Mimo hlavného prúdu

- 23 Hudba dneška v SNG 19: Babylonská veža / A4: Tyč R. Kolář
24 Filip Drábek – Od partnerského lo-fi projektu Päfgens k terénnym nahrávkam na Islande J. Juhás

V zrkadle času

- 26 Bratislavská lýra (1966–1998) O. Lehotský

Zahraničie:

- 29 Salzburg: Objavný aj divácky B. Ažaltovič, P. Unger
30 Bayreuth: O krok späť R. Bayer
32 Aix-En-Provence: Provensálske spevy lásky L. Evrard, Z. Bojnanská
33 Benátky: Svieži elixír J. Červenka

World music

- 34 World music festival Bratislava Y. Kajanová
35 Konferencia Slovensko a world music Y. Kajanová, V. Potančok

Zápisník

- 36 Ako Martin Vanek nepredal Smetanovu nevestu / Obnovená Krútnava / Nezabudnuteľný a nedocenený Jozef Konder M. Mojžišová,
V. Blaho, P. Unger

Recenzie

Kam/kedy

Mesačník *Hudobný život*/október 2016 vychádza v *Hudobnom centre*, Michalská 10, 815 36 Bratislava, IČO 00 164 836
Zapísané v zozname periodického tlače MKSR pod ev. číslom EV 3605/09
Redakčná rada: Alžbeta Rajterová, Igor Wasserberger, Vladimír Zvara
Šéfredaktor: Peter Motyčka – Jazz, Spravodajstvo (tel. +421 2 20470420, 0905 643 926, peter.motycka@hcs.sk)
Redakcia: Robert Kolář – Spravodajstvo, Skladba / skladateľ mesiaca, Stará hudba, Súčasná hudba (robert.kolar@hcs.sk), Andrej Šuba – Recenzie CD / DVD / knihy, História, Stará hudba, Rozhovory (andrej.suba@hcs.sk), Michaela Mojžišová – Hudobné divadlo, Zahraničie (michaela.mojzisova@hcs.sk), Zora Šikrová – Web (zora.sikrova@hcs.sk)
Jazykové redaktorky: Andrea Draganová, Eva Planková
Výtvarná spolupráca: Róbert Szegény

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 2 20470460, fax: +421 2 20470421, distribucia@hcs.sk) • Adresa redakcie: Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • Grafický návrh: Peter Beňo, Róbert Szegény • Tlač: DOLIS, Bratislava • Rozširuje: Slovenská pošta, a.s., Mediaprint-Kapa a súkromní distribútori • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O. BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@sposta.sk Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásilek povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03. • Indexové číslo 049215. ISSN 13354140. • Obálka: M. Majkút (foto: Ch. Briscoe) • Názory a postoje vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Hudba dneška v SNG 19: Babylonská veža

Sotva sa rozbehol nový akademický rok a ďalšie pokračovanie cyklu Hudba dneška v SNG na seba nenechalo dlho čakať. Kto si našiel cestu na koncert v stredu 28. 9., bol svedkom unikátne koncipovaného podujatia, ktorému dominoval vokálny element a na prvý pohľad takmer bizarne pôsobiaca autorská dvojica Mauricio Kagel – Meredith Monk. Domnievam sa, že práve meno americkej speváčky, skladateľky a performerky pritiaхло do priestorov galérie na Štúrovom námestí nečakane veľké množstvo záujemcov, z čoho vyplynuli menšie

tých istých spevákov, no vždy v iných vizuálnych a priestorových súvislostiach. Začínalo sa vo foyeri (s návštevníkmi sediacimi na stoličkách aj vankúšoch na schodíkoch či stojacimi, kde sa len dalo), **Eva Šušková** a **Peter Mazalán**, naaranžovaní akoby do podoby postáv strnulej antickej tragédie, predniesli anglickú a nemeckú časť Kagelovho cyklu. Tu by som spomenul moju prakticky jedinú výhradu k predvedeniu. Týka sa nie vždy dobrej zrozumiteľnosti textu (o tú po istom čase vlastne vôbec nejde, poslucháč veľmi rýchlo

„logistické“ ťažkosti. Usporiadatelia sa totiž rozhodli, že možnosti ponúkané výstavnými priestormi využijú naplno a pri prezentácii jednotlivých hudobných čísel publikum prevedú jeho zákutiami. Skvelý nápad akoby odrážal dramaturgiu Kagelovho vokálneho cyklu *Der Turm zu Babel*, ktorý zhudobňuje ten istý starozákonný citát (o pomätení jazykov pri stavbe Babylonskej veže) v osemnástich jazykových mutáciách: publikum vidí a počuje

prestane textu venovať pozornosť, keďže sa jeho význam stále opakuje) a odlíšiteľnosti jednotlivých jazykových verzií. Kagel sa pohráva s rôznymi klíšé „národných charakterov“ a ich vokálnych tradícií, čo sa spevákom podarilo zdôrazniť raz viac, inokedy menej. Pravda, nie vždy je to ľahké; možno parodicky zvýrazniť klíšé nemeckej Lied, maďarského halgató či ruskej profažnej, no so spievaním napríklad v holandčine či svahilčine je to už ťažšie.

Kagelovskú „intelektuálnu“ skvele vyvážil postmoderný závan „estetiky ECM“ Monkovej cyklu *Three Heavens and Hells*, ktorého úryvky v podaní študentiek Pedagogickej fakulty UK a hostí (**Lenka Deáková, Mária Eliášová, Mária Salome-Mirto, Anna Čonková, Dominika Hanko a Zuzana Marzelová**), naštudované pod vedením Evy Šuškovej, zapôsobili ako atraktívne a prirodzenou muzikalitou dýchajúce osvietenie. Osadenstvo sa postupne presúvalo od Messerschmittových hláv pomedzi sakrálnne drevorezy k barokovým obrazom s výjavmi zostupujúcich anjelov. Tu podľa mňa z interpretov všetka strohosť opadla a Eva Šušková (stojac na stupienku a s nasadenou maskou) majstrovsky odspievala taliansku „áriu“. Myslím si však, že jej najväčším úspechom bola svahilská verzia, hoci asi polovica publika ju počula iba cez sklenené dvere, ktoré pred ňou Peter Mazalán obradne „zabuchol“. Spievalo sa aj na schodisku, na rôznych poschodiach súčasne, a v *Animal heaven and hell* sa takáto „hierarchizácia“ priam žiadala, hoc aj v obrátenom postavení – rajský kánon sa totiž nachádzal o poschodie nižšie ako sféra inferálnych zvieracích škrekov. Refaz biblických asociácií potom zavíril Peter Mazalán, ktorý odspieval francúzsky úryvok Kagelovho cyklu poležiačky na obdĺžnikovej ploche v strede schodiska, a z výšky tak trochu pripomínal obraz na Turínskom plátne... Bol to koncert, na ktorý sa tak ľahko nezabudne. Vďaka všetkým interpretom aj dramaturgovi cyklu Danielovi Matejovi, že nestrácajú chuť prezentovať originálne veci neošúchaným spôsobom.

Robert KOLÁŘ

fotografie: Gabriel KUČHTA

A4: Tyč (30. 9.)

September v bratislavskej A4 znamenal tradičný poprázdňinový „rozbeh“, ktorého súčasťou bolo aj niekoľko hudobných podujatí. Po americkej formácii Negativland a jej zdrvivúcej kritike najrôznejších aspektov života v konzumnej spoločnosti (23. 9.) bolo jednou z najočakávanejších udalostí predvedenie videoopery *Tyč* **Miroslava Tótha**. Ide o voľné pokračovanie projektu *Zázračná masážna tyč pre úradníkov vo verejných inštitúciách* (2013) a v širšom zmysle nadväzovanie na rad „site-specific“ opier, ktoré Tóth vytvoril v spolupráci s Markom Kundlákom. V tomto prípade je však dominantným prvkom, určujúcim dramaturgiu predstavenia, filmová projekcia (jej autorom je sám skladateľ v spolupráci s **Janou Wernerovou, Martinom Burlasom, Samčom, bratom dáždoviek, Annou Anderluh, Lenkou Pastorkovou, Petrou Torkošovou a Andrásom Cséfalvayom**); pohybová či hudobná akcia na pódiu tvorili minimálnu časť performance. Sujeť je tak

trocha kafevský, dotýka sa absurdity sveta verejných inštitúcií: „*zamestnanec Samčo spraví prokrastinačnú chybu a má byť obetovaný riaditeľkou. Lenže minister sa rozhodne inak.*“ Dokrešuje ho skutočnosť, že tu ide o umeleckú adaptáciu skutočného príbehu autorovho vlastného traumatizujúceho zážitku z kontaktov s takouto inštitúciou, ktorej duch je stelesnený v osobe despotickej dominy – riaditeľky. Výsledný tvar však, našťastie, nepôsobí dojmom nejakej „autoterapie“, bol skôr neurčitým, výdatnou dávkou čierneho humoru okoreným exkurzom do minulých desaťročí – podľa autorových slov paradoxne do akéhosi budúceho „nového stredoveku na bývalom území Slovenskej republiky“. Vyhýbal sa prakticky všetkému, čo by ho mohlo spájať s operným žánrom: dejovej línií, naratívosti, zrozumiteľnému textu. Dlhé čiernobiele zábery na takmer nehybného Martina Burlasa v „ministerskom kresle“, draculovskú postavu Jany Wernerovej

v úlohe riaditeľky či sekvencie ženy plaziacej sa na koberci v pracovni ministra skvele súznili s atmosférou hudobnej zložky (drsný drónový dark ambient); absolútne dokonalá bola synchronizácia vybraných hereckých gest s tými hudobnými, pričom absurditou dýchajúce asociácie, ktoré pri tom vznikali, dokázali neraz nekontrolovateľne rozochvieť bránicu a mali punc priam geniálnych nápadov. Neartikulované telefonické „dialógy“ deformované elektronikou, sadomasochistické motívy či klaustrofóbná tiesnivosť samotných priestorov, kde sa natáčalo, vynikajúco dotvárali poetiku zámerného balansovania na hranici medzi morbidnosťou a smiešnosťou. Škoda len, že tieto dobre rozohrané motívy a nápady napokon nevytvorili nejakú užšie prepojenú sieť, ale len trocha neadresne vyzneli do „kódy“ dvojice improvizujúcich barytónsaxofónov (Paulína Owczarek a Gergő Kovács) v okamihu, kedy by sa ešte žiadalo pokračovanie a ďalšie rozvíjanie. Je to však work-in-progress, takže sa už teraz možno tešiť na ďalšie pokračovanie.

Robert KOLÁŘ